

Olaf van Nimwegen

Olaf van Nimwegen is historicus en onderzoeker. In 2015 verscheen *Te vuur en te zwaard. De militaire ontwikkeling van Europa, 1315-1914*, dat voor de Kleio Klasseprijs werd genomineerd. Onlangs verscheen bij uitgeverij Prometheus zijn boek *De Nederlandse Burgeroorlog (1748-1815)*.

Ben Vriesema
is hoofdredacteur
van Kleio.

Welk nut heeft geschiedenis volgens u?

Vragen naar het nut van geschiedenis valt naar mijn mening in dezelfde categorie als vragen naar het nut van het leven. Het verleden is er omdat wij, de huidige generaties, bestaan. Daarmee wil ik niet zeggen dat geschiedenis niet van belang is, integendeel. Geschiedenis vormt niet alleen het raamwerk van ons handelen nu, maar vormt ook onze gedeelde herinnering. Het verleden houdt ons voortdurend een spiegel voor. Het handelen van voorgaande generaties maakt ons duidelijk dat wij de wijsheid niet in pacht hebben, maar net als zij beslissingen zullen moeten nemen die soms tot ver na ons eigen leven door zullen werken. Kennis van de geschiedenis maakt ons hiervan bewust.

‘Het handelen van voorgaande generaties maakt ons duidelijk dat wij, net als zij, beslissingen zullen moeten nemen die soms tot ver na ons eigen leven door zullen werken’

Wat is voor u een belangrijke lieu de mémoire?

De aula van het Academiegebouw van de Universiteit Utrecht vind ik een bijzondere plek. In 1579 werd daar de Unie van Utrecht getekend, een mijlpaal in het ontstaan van Nederland.

Scène uit *Danton*, met Gérard Depardieu als Danton.

Welke historische film heeft de meeste indruk op u gemaakt?

*De film *Danton* (1983), omdat die duidelijk maakt hoe een revolutie kan ontsporen. Maar ook *Les Mariés de l'an II* (1971), omdat daarin op zeer humoristische wijze de Franse revolutionairen en monarchisten op de hak worden genomen.*

Welke historische studie of welke historische roman maakte de meeste indruk op u?

De scharlaken stad en Het woud der verwachting van Hella Haasse vind ik boeiend, omdat zij laten zien dat mensen gevangenen van het verleden kunnen zijn. In beide boeken zijn de hoofdpersonen speelballen. Geyls studie Willem IV en Engeland tot 1748 heeft mij het belang van stijl geleerd en hoe groot de rol van interpretatie is.

Welke historische periode spreekt u het meest aan?

De achttiende eeuw oefent op mij een grote aantrekkingskracht uit. Het is een periode waarin binnen Europa het besef begint te ontstaan dat de wereld groter en complexer is dan gedacht. Tegelijkertijd laten bestuurders, wetenschappers, filosofen en militairen zich daardoor niet ontmoedigen.

Kunt u zich nog veel herinneren van de geschiedenislessen?

Van geschiedenis op de basisschool is mij niet iets concreets bijgebleven. Wel herinner ik mij dat ik rond die tijd in Bericht van de Tweede Wereldoorlog bladerde en geïnspireerd door de stripheld Alex veel belangstelling had voor de oude Romeinen. Op de middelbare school heb ik vier van de zes jaar les in geschiedenis en staatkunde gehad van meneer Streekstra. Hij maakte mij duidelijk dat geschiedenis uit feiten bestaat, maar hoe die zich onderling verhouden en hoe ze tot stand zijn gekomen is niet eenduidig.

Wat is de meest recente 'historische sensatie' die u heeft gehad?

Ik voel het contact met het verleden het meest wanneer ik onderzoek in archieven doe. Het idee dat een brief persoonlijk door Willem van Oranje, de hertog van Alva of Lodewijk XIV is gedictieerd en ondertekend, vind ik fascinerend. In correspondentie van achttiende-eeuwse regenten komt het hogere naast het alledaagse aan de orde. Zo wordt bijvoorbeeld het sluiten van een alliantie gemeld en enkele regels later bedankt voor het toezenden van een kistje appels.

Wat is uw dierbaarste bezit dat ook historische waarde heeft?

Ik ben zeer aan mijn boeken gehecht, waaronder enkele militaire en politieke leerboeken uit de achttiende eeuw.

Welke historische personen spreken u het meest aan?

Alexander de Grote, stadhouder-koning Willem III, Frederik de Grote en Napoleon spreken tot de verbeelding omdat zij tot ongekende hoogten zijn gestegen, maar minstens zo interessant vind ik personen als Johan van Oldenbarnevelt, Johan de Witt, Anthonie Heinsius, Simon van Slingelandt en Anthonie van der Heim. De genoemde vier politici waren allen bekwame bestuurders die onder zeer moeilijke omstandigheden de Republiek door woelige tijden probeerden te loodsen.

Denkt u dat de 49 kenmerkende aspecten die leerlingen moeten kennen voor het eindexamen enig nut hebben voor het geschiedenisonderwijs?

Het aanbieden van structuur in het geschiedenisonderwijs is onvermijdelijk omdat het verleden onmetelijk groot is. Of de nu gebruikte methode voldoet, kan ik moeilijk beoordelen. Wel heb ik zo mijn twijfels over de gekozen tijdsindeling. Ontwikkelingen houden zich niet aan kunstmatige cesuren. Ook lijkt het mij van groot belang dat geschiedenisdocenten ruimte hebben om zelf invulling aan hun lessen te geven.

Stel dat u minister van Onderwijs zou worden, wat zou u voor het geschiedenisonderwijs ingevoerd willen zien?

Geschiedenisonderwijs kan nooit waardenvrij zijn, maar moet niet moraliseren. Wij kunnen onze voorouders niet de maat nemen, maar hoeven evenmin al hun handelen goed te praten. Waar het uiteindelijk op aankomt, is proberen te begrijpen. Kennis van de geschiedenis kan ons hierdoor wapenen tegen de verwarring van onze eigen tijd. Mijns inziens zou het vak geschiedenis daarom tot de kernvakken gerekend moeten worden.

Wat is volgens u het belangrijkste in het geschiedenisonderwijs?

Geschiedenisonderwijs moet leerlingen aan de ene kant duidelijk maken dat onze huidige vrije samenleving het resultaat is van een historisch proces en anderzijds het besef bijbrengen dat wij met onze buurlanden en ook met volkeren die verder van ons afstaan, een collectief verleden hebben.

Links: Anthonie van der Heim. Prent door Jacobus Houbraken, ca. 1789. Collectie Museon.

Onder: Portret van Willem V, zijn vrouw en hun kinderen. Pieter Lesage, miniatuur op ivoor, 1779.

Als u morgen een historisch onderzoek zou mogen beginnen, wat zou dan het onderwerp zijn?

Twee onderwerpen staan op mijn verlanglijstje: een onderzoek naar de historische parallellen tussen de 'nieuwe oorlogen' (terrorisme, stedelijke gevechten, ongeregelde militieën, ideeën over de rechtvaardige oorlog, het verdwijnen van het onderscheid tussen combattanten en non-combattanten) en de 'oude oorlogen', dat wil zeggen vanaf de oudheid tot en met de negentiende eeuw; en ten tweede een dubbelbiografie van Willem V en Wilhelmina van Pruisen. De laatste stadhouder is interessant omdat hij in veel opzichten een enigma is en Wilhelmina omdat zij invloed wilde uitoefenen terwijl zij geen officiële ambten bekleedde. ■

